

ZPRÁVA O ČINNOSTI SEKCE ARCHIVNICTVÍ KATEDRY HISTORIE FF UP v OLMOUCI ZA AKADEMICKÝ ROK 2015/2016¹

Věra Slavíková

Do prvního ročníku v akademickém roce 2015/2016 nastoupilo 14 studentů archivnictví (sedm jednooborových, sedm dvouoborových). Ve druhém ročníku studovalo 10 posluchačů (šest jednooborových, čtyři dvouoborová), ve třetím pak pět frekventantů (čtyři jednooborová a jeden dvouoborový). Tři studentky složily státní závěrečnou zkoušku a obhájily své bakalářské diplomové práce.

Garantem studia obou forem archivnictví je doc. Mgr. Antonín Kalous, M.A., Ph.D. Výuku pomocných věd historických, archivnictví, dějin správy a dalších předmětů studia zajišťovali zejména kmenoví členové sekce PhDr. Karel Chobot, Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D., Mgr. Věra Slavíková a Mgr. Ema Šimková (roz. Tomášková), Ph.D. Posledně jmenované se podařilo na jaře roku 2016 ukončit postgraduální studium obhajobou disertační práce *Život a osobnost Bedy Dudíka (1815–1890) pohledem jeho deníků*. Z dalších členů katedry, zaštiťujících základní předměty oboru, je dále třeba připomenout PhDr. Karla Podolského a doc. PhDr. Michaela Viktoríka, Ph.D. a externisty PhDr. Bohdana Kaňáka, Ph.D., Mgr. Roberta Mečkovského, Ph.D., Mgr. Miroslava Myšáka a PhDr. Jana Šmerdu. Na výuce participovali i interní doktorandi Mgr. Filip Krinke, Mgr. Lenka Pavlíková a Mgr. Michal Jaroš, který do doktorského studia nastoupil v září 2015.

Od počátku roku 2014 je Filozofická fakulta Univerzity Palackého v Olomouci účastníkem projektu *Zdroje, formy a funkce monastické historiografie raného novověku v českých zemích*, uděleného Grantovou agenturou České republiky,² jehož spoluřešitelkou je Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D. Kromě Mgr. Jarmily Kašpárkové, Ph.D., která byla přijata na úvazek vytvořený z grantových prostředků, se na heuristice i prezentaci výzkumných úkolů spojených s tímto projektem³ podílelo několik dalších externích spolupra-

¹ Za spolupráci při zjišťování informací děkuji Mgr. Janě Oppeltové, Ph.D., Veronice Orlové, Janu Uhlíři a Adéle Mlčákové.

² Hlavním příjemcem grantu (2014–2016, GA14-05167S) je Historický ústav Akademie věd České republiky, řešitelkou projektu je Mgr. Kateřina Bobková-Valentová, Ph.D.

³ V rámci projektu se konala pracovní setkání *Jezuité a historiografie 18. června 2015* a *Historiografická produkce mendikantských řádů 13. dubna 2016*, obě na pracovišti hlavního řešitele Historického ústavu AV ČR. Členové týmu participovali i na mezinárodní konferenci

covníků.⁴ V součinnosti s Katedrou dějin umění Filozofické fakulty Univerzity Palackého v Olomouci vznikl také projekt, který se zabývá dějinami, soupisem a analýzou souboru prvotisků kapitulní knihovny a byl podpořen z prostředků studentské grantové soutěže na Univerzitě Palackého (IGA).⁵ Také interní doktorand Mgr. Michal Jároš participoval na společném projektu postgraduálních posluchačů katedry historie financovaném ze stejných grantových prostředků⁶ a publikoval tak monografii věnovanou osobnosti slovenského básníka, dramatika a obrozence Jakuba Grajchmana.⁷

Část členů oddělení archivnictví je zapojena i do Centra excelence *Obraz – komunikace – jednání*,⁸ jiní přijali účast v řešitelském týmu grantu NAKI *Za chrám, město a vlast. Olomoucký biskup Karel z Lichtensteinu-Castelcorna uprostřed barokní Evropy*.⁹ Projekt, jehož cílem je představit tuto výraznou osobnost své doby z různých pohledů (správce diecéze a rozsáhlého hospodářství, mecenáš, stavebník a politik), využívá podrobné studium pramenů. Proto byla o spolupráci požádána i sekce archivnictví, vedle Mgr. Věry Slavíkové se jedná o naše absolventy a studenty (Bc. Soňa Chmelíková, Mgr. Kryštof Kouřil a Bc. Zuzana Orálková), kteří zajišťují archivní průzkum biskupovy korespondence, z níž se podařilo v období března až září 2016 zpracovat 49 kartonů.

Na jaře roku 2015 se sekce archivnictví podílela v rámci projektu ESF *Inovace bohemistických studií v mezioborových kontextech*¹⁰ na několika ex-

Monastica historia III. Kommunikation zwischen dem Kloster und der Welt im Spätmittelalter und der Frühen Neuzeit, která se uskutečnila 21.–23. září 2016 v Melku.

⁴ Jednalo se o Mgr. Marka Brčáka, PhDr. Tomáše Černušáka, Ph.D., Mgr. Filipa Hradila, PhDr. Karla Mareše, PhDr. Jindru Pavelkovou a PhDr. et Mgr. Jakuba Zouhara, Ph.D., i posluchače Josefa Faltíčka, Terezu Lyčkovou a Alenu Suchánkovou.

⁵ Na projektu *Historie, rozbor a katalog souboru prvotisků kapitulní knihovny v Olomouci* (2015–2016, IGA_FF_2015_011) se vedle hlavní řešitelky Mgr. Magdy Polanské, doktorandky z Katedry dějin umění FF UP, podílí doc. Mgr. Antonín Kalous, M.A., Ph.D., Mgr. Jana Oppeltová, Ph.D., Mgr. Lenka Pavlíková a Bc. Markéta Poskočilová.

⁶ Jednalo se o projekt *Společnost v historickém vývoji od středověku po moderní věk II.* (2016, IGA_FF_2016_037).

⁷ Jároš, Michal: *Jakub Grajchman. Národno-emancipačné úsilie v kontexte života a tvorby slovenského národovca druhej polovice 19. storočia*. Olomouc 2016.

⁸ Doc. Mgr. Antonín Kalous, M.A., Ph.D., Mgr. Robert Mečkovský, Ph.D., a Mgr. Jana Oppeltová Ph.D., jsou členy Centra pro transdisciplinární výzkum kulturních fenoménů ve středoevropských dějinách: obraz, komunikace jednání, podpořeného Grantovou agenturou České republiky (2014–2019, GA14-36521G), které spojuje Katedru historie FF UP v Olomouci, Historický ústav a Seminář dějin umění FF MU.

⁹ NAKI II, č. DG16P02M013.

¹⁰ CZ1.07/2.2.00/28.0178.

kurzích do olomoucké pobočky Zemského archivu v Opavě (restaurátorská dílna, kapitulní knihovna, fondy církevních institucí).

I nadále se pokračovalo v realizaci některých kurzů v terénu, které vznikly v rámci projektu ESF *Inovace studia Historických věd na Univerzitě Palackého*, a to díky zájmu studentů archivnictví a historie získat praktické dovednosti, ale také institucí, v nichž se nachází velké množství písemných či hmotných pramenů. Frekventanti kurzů a praxí (v délce 24, 48 a 96 vyučovacích hodin ohodnocených 2–5 kredity) se tak věnovali pořádání, evidenci a dokumentaci dokumentů z majetku především římskokatolické církve (knihovny, soubory not a archiválií, liturgické textilie), a tím mnohdy přispěli k jejich záchraně.

Část těchto kurzů probíhala v prostorách katedry historie – jednalo se zejména o katalogizaci starých tisků z Arcidiecézní knihovny v Olomouci, stejně jako katalogizaci knih v programu Clavius, která umožňuje zpřístupnit sbírku bibliofilů a uměleckohistorické literatury v Benediktinském opatství v Rajhradě. V tomto roce byla dokončena první etapa katalogizačních prací (zpřístupněno bylo cca 5 000 svazků) a Knihovna prof. Miloše Stehlíka byla 7. prosince 2015 slavnostně otevřena.¹¹

Většina praxí se ovšem odehrála přímo u původců a vlastníků zpracovávaných fondů. Jednalo se o pořádání historických knihovních a archivních fondů klášterů řádu Milosrdných bratří (Brno, 15.–19. května 2016), katalogizaci liturgických oděvů v depozitáři katedrály sv. Václava (Olomouc, 25.–28. května 2016), revizi historického fondu profesorské knihovny Gymnázia V. Nováka (Jindřichův Hradec, 16.–24. července 2016) a inventarizaci historické děkanské knihovny (Strakonice, 10.–12. srpna 2016), revizi a katalogizaci fondu premonstrátské knihovny v Teplé (tři čtrnáctidenní kurzy v létě 2016).

Ze seminářů a praxí specializovaných na práci s konkrétním materiálem v rámci této aktivity se vymyká týdenní studijní pobyt v klášteře premonstrátů v Teplé, kde jsou účastníci seznamováni s touto památkou ze tří různých úhlů pohledu – památkáře, historika a historika dějin umění.¹² Letošní setkání v Teplé pokračovalo ve spolupráci s více institucemi – vedle studentů naší katedry se ho zúčastnili nejen posluchači a pedagogové Semináře dějin

¹¹ -oms-: *Otevření knihovny prof. Miloše Stehlíka v Rajhradě*. Zprávy památkové péče, 76, 2016, č. 2, s. 237–238.

¹² Stavební památka – porozumění a dokumentace kulturně-historického fenoménu (na příkladu premonstrátské kanonie v Teplé) – jako tradičně se na práci studijních bloků podíleli Mgr. Jiří Bloch, Mgr. Robert Mečkovský, Ph.D., Mgr. Jana Opletova, Ph.D., Mgr. Věra Slavíková a Mgr. Lucie Toman.

umění FF MU,¹³ ale v rámci programu Talnet, zaštiťovaného Národním institutem pro další vzdělávání, i čtyři nadaní absolventi historických olympiád.¹⁴

Většina kurzů by nemohla proběhnout bez vstřícnosti zmíněných institucí, nadstandardní spolupráci se rovněž podařilo navázat s Vlastivědným muzeem v Olomouci, a to nejen v rámci kurzů (zpracovávání části grafických sbírek během předmětu specializovaného na grafické techniky a katalogizaci výtvarných děl). Osvědčila se i možnost inventarizace osobních fondů uložených v archivu muzea jako bakalářské diplomové práce, při nichž studenti získávají potřebné praktické znalosti s pořádáním zajímavého archivního materiálu a muzeum pak příležitost zpřístupnit badateli žádané osobní fondy.¹⁵

Zatímco většina těchto akcí má již svou tradici, letos poprvé se 6.–8. června 2016 odehrála letní archivní škola *Ad fontes* pořádaná studentskou sekci ČAS v Olomouci, sekci archivnictví Katedry historie a Katedrou germanistiky FF UP. Díky organizátorům¹⁶ a přednášejícím, mezi nimiž se vyskytovali renomovaní vědci i začínající badatelé (několik přednášek přednesli také posluchači doktorského studia z katedry historie i germanistiky),¹⁷ se účastníci mohli seznámit s řadou neobvyklých historických pramenů. Bylo možné zaznamenat dva možné přístupy. První z nich posluchače seznamoval s konkrétním pramenem a ukazoval možnosti a meze jeho interpretace – zkoumání byly tak podrobeny aukční katalogy, amatérský film, soubory ostatků svatých, skalní nápisy či historická stavba.¹⁸ Druhý přístup pak představoval

¹³ Jednotlivé bloky vedli a večerní přednášky přednesli Mgr. Aleš Flídr a doc. Mgr. Ondřej Jakubec, PhD. Již tradiční se stala přednáška hosta prof. PhDr. Jiřího Mikulce, CSc., který také uváděl závěrečnou studentskou konferenci.

¹⁴ A to pod vedením našeho absolventa Mgr. Pavla Rušara.

¹⁵ Jednalo se o fondy učitele a divadelního kritika Jaroslava Čičatky, muzejních mecenášů Františka a Františky Ševčíkových, kněze a historika ThDr. Františka Příkryla. Nyní se zpracovávají písemnosti Boženy Mrštíkové, spisovatelky a manželky Viléma Mrštíka.

¹⁶ Letní školu *Ad fontes* zorganizovaly Mgr. Lenka Pavlíková, Bc. Markéta Poskočilová a Mgr. Veronika Uhrová.

¹⁷ Mgr. Jiří Černý (Katedra germanistiky FF UP): *Letákové spisy a Loketský církevní pořádek*; Mgr. Jan Machala (Ústav pro studium totalitních režimů Praha): *Tajně natočený film. Amatérské záběry bourání synagogy a možnosti jeho badatelského využití*; Mgr. Magda Polanská (Katedra dějin umění FF UP): *Obrazové prameny a možnosti jejich čtení na příkladech z rukopisů a starých tisků*; Mgr. Ivan Puš (Katedra historie FF UP): *Prameny k dějinám města na Moravě a ve Slezsku v 19. století*.

¹⁸ Mgr. Ondřej Belšík (Národní památkový ústav, územní pracoviště Olomouc): *Stavebně historický průzkum jako nástroj poznání a interpretace. Exkurze do krovů kostela sv. Michala v Olomouci*; Petr Jenč – PhDr. Vladimír Peša, PhD. (archeolog a speleoantropolog, Vlastivědné muzeum a galerie v České Lípě): *Výzkumný projekt Dokumentace skalních rytin, nápisů a dalších prvků historické krajiny v CHKO Český ráj*; Mgr. Robert Mečkovský, Ph.D. (Aukční

co nejširší škálu pramenů, které je možné použít pro rekonstrukci konkrétní historické události či problému. Ten zde zastupovala barokní náboženská bratrstva, klášterní knihovna, moravské město 19. století či osudy českého řeholníka ve 20. století.¹⁹ Zaměření na prameny vhodně doplnila také exkurze do restaurátorské dílny Zemského archivu. Letní škola nabídla i večerní programy – účastníci měli možnost vyslechnout výklad i varhanní koncert Petra Šimka, B. Mus, u varhan v katedrále sv. Václava v Olomouci a tamtéž rovněž zažít přednášku prof. PhDr. Jiřího Mikulce, CSc.²⁰ Kromě toho byla pro aktivní účastníky celé letní školy otevřena posterová sekce, v níž celkem 11 posluchačů představilo zvolené prameny formou krátkého komentáře.

Vedle studijních povinností se jednotlivé ročníky posluchačů archivnictví zúčastnily exkurzí do různých typů archivů,²¹ na nichž se podílela i olomoucká studentská sekce České archivní společnosti, jejíž zástupci v březnu 2016 navštívili valnou hromadu této profesní organizace, kde ostatní účastníci seznámili s činností olomoucké sekce. Ta v roce 2016 započala s vydáváním studentského občasníku *Disiecta membra*, v rámci Mezinárodního dne archivů se 10. června studenti archivnictví věnovali dětem z nedaleké CMŠ Ovečka a uchystali pro ně hry s využitím archivních a pomocněvědných námětů. Jako úspěšný počín lze hodnotit výše zmíněnou letní školu *Ad fontes*.

Studentská sekce ČASu organizovala i neformální setkání archivářů, a to zejména tradiční pasování archivářů, které se konalo třetí říjnový víkend. V pátek 16. října 2015 si nejprve účastníci prohlédli olomoucké podzemí, na večer byl pak naplánován přesun do místa konání – do Rymařova. V sobotu se všichni věnovali poznávání okolí – dopoledne nás čekala prohlídka Sovin-

portál Artplus): *Možnosti a meze využití aukčních katalogů pro rekonstrukci obchodu s uměním za první republiky*; PhDr. Radek Martiněk, Ph.D. (Pedagogická fakulta Univerzita Hradec Králové): *Oslavený život? Katolické baroko a kult ostatků*.

¹⁹ Doc. Ing. Martina Hřibová, Ph.D. (Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně): *Rekonstrukce oděvu španělské královny v 70.–80. letech 16. století založený na portrétech Anny Habsburské*; Mgr. Marie Krappmann, Ph.D. (Judaistická studia FF UP): *Obléhání Prahy Švédy z židovského a křesťanského pohledu: srovnání jidiš písně a české zprávy*; Mgr. Hedvika Kuchařová, Ph.D. (Strahovská knihovna Praha): *Cesta přes blata. Prameny k životu řeholníka ve 20. století čili pokus o rekonstrukci jedné krajiny*; Prof. PhDr. Jiří Mikulec, CSc. (Historický ústav Akademie věd, Praha): *Prameny k náboženským bratrstvům raného novověku*; PhDr. Veronika Sladká (Knihovna kláštera augustiniánů u kostela sv. Tomáše v Praze): *Archivní prameny řádové provenience a jejich využití při rekonstrukci dějin klášterní knihovny*.

²⁰ Přednášky prof. PhDr. Jiřího Mikulce, CSc. (Historický ústav Akademie věd, Praha): *Umění umírat. Smrt v náboženském životě baroka*, uspořádané ve spolupráci s Římskokatolickou farností u sv. Václava v Olomouci, se v kryptě katedrály zúčastnilo více jak 80 posluchačů.

²¹ Archiv města Brna a Archiv Masarykovy univerzity (listopad 2015), Národní archiv v Praze a Archiv hlavního města v Praze (květen 2016), Moravský zemský archiv v Brně (květen 2016).

ce, odpoledne jsme pak objevovali církevní památky (křížová cesta v Rudě a rýmařovská kaple V Lipkách). Večer čekala adepty archivnictví dobrodružná cesta po rýmařovských pamětihodnostech, spojená s úkoly, jejichž splnění bylo podmínkou pro slavnostní uvedení do stavu archivářského. Do konce roku 2015 se podařilo studentské obci archivářské sejít také na předvánočním večírku a na každoročním plese katedry historie, laděném do černobíla. Vedle čistě archivářských aktivit se posluchači archivnictví již tradičně účastnili i dalších akcí organizovaných Katedrou historie FF UP.

Mgr. Věra Slavíková
Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
třída Svobody 671/8
779 00 Olomouc
Česká republika
e-mail: vera.slavikova@upol.cz